

Cetatea Cavalerilor

Fondator: Col. r. Dr. Constantin Măgincat
 Editor: Asociația Națională a Cavalerilor de Cho.
 Editura Tipo MC, Oradea - 2020

Cartea Mea e și a Ta!

ISSN 2734-6889
 ISSN-L 2734 -688

Tentativele pentru antrenarea României alături de puterile Antantei

Prof. univ. Dr. Dumitru PREDA

Până la război, România făcea oficial parte din blocul austro-german. Într-adevăr, aceasta se legase din 1900 printr-o convenție militară cu Austro-Ungaria¹. Convenția încheiată între aceste state era îndreptată simultan contra Rusiei și contra Bulgariei. De asemenea, aceasta se văzuse forțată să încheie ca răspuns o convenție; în 1902, faptul era realizat². Totuși, cu timpul, schimbările survenite în situația politică au slăbit forța internă și influența acestor acorduri.

Partidele politice, care cu puțin timp înainte de război erau la putere la București, își dăduseră treptat seama că obstacolul în calea unității naționale a românilor venea mai mult de la Austro-Ungaria decât de la Rusia. De aici a rezultat, în mod firesc, o schimbare bruscă în relațiile României cu monarhia dualistă. România și-a schimbat atitudinea ostilă față de Rusia și a căutat mijlocul unei apropieri de aceasta. Simpatiile pentru Berlin se menținură numai la Curte, ca urmare a legăturilor de alianță existente între dinastiile Germaniei și României. Ele se menținură, de asemenea, în anumite medii ale societății, aflate în umbra vieții politice.

Schimbarea politicii externe a României și trecerea sa alături de ruși nu erau, în ochii direcției generale a Statului Major (rus - *n.n.*), un factor esențial în cazul unui război cu Puterile Centrale. Armata română nu fusese niciodată considerată în Rusia ca o forță de prim ordin. Ea era, mai ales, puțin aptă la operații ofensive, căci îi lipseau materialul tehnic indispensabil și aprovizionările necesare. Prin urmare, participarea ei în ipoteza unei invazii a armatelor ruse în Austro-Ungaria nu putea să fie un prețios sprijin. Cât despre operațiile defensive, lungimea frontului român era considerabilă, date fiind forțele de care România dispunea. În consecință, intrarea ei în război alături de Rusia nu întărea, în mod sensibil, armata rusă. Mai degrabă contrariul, ceea ce era adevărat. Pe de altă parte, pretențiile supărătoare ale României nu ne erau necunoscute. Aceasta explică faptul că, pentru Rusia, era de preferat ca România să-și păstreze o neutralitate binevoitoare. Intrarea ei în război alături de puterile Antantei nu putea să fie avantajoasă decât dacă era necesar să se separe România de Puterile Centrale sau dacă era posibil să se constituie un bloc din toate puterile creștine din Balcani împotriva Turciei și Austro-Ungariei.

Guvernul Brătianu a înțeles, evident, aceasta și se angaja [în negocieri] cu scopul de a profita de această situație și de a obține cât mai multe avantaje. Navigând cu dibăcie între diplomația puterilor

¹ Aderarea României la Tripla Alianță a avut loc la 18/30 octombrie 1883. Afirmția generalului Iuri Danilov este eronată, întrucât între cele două țări nu a fost încheiată o convenție militară decât în 1913.

² Convenția militară ruso-bulgară din 31 mai/13 iunie 1902 urmărea creșterea influenței Imperiului Rus în Balcani.

Antantei, pe de o parte, și alianța cu Europa Centrală, pe de alta, el aștepta propunerile care să-i fie cele mai favorabile, ducând cu ambele părți negocieri ambigue.

A doua zi după declarația de război a Germaniei față de Rusia, A.P. Isvolsky telegrafia lui S.D. Sazonov că, potrivit informațiilor guvernului francez, România și-ar fi exprimat dorința de a participa la operații împreună cu Austro-Ungaria. Știri în același sens veneau, din alte surse, la Petrograd, la Ministerul Afacerilor Străine.

În fața acestor rumori, Președintele Republicii Franceze, domnul Poincaré, în cursul unei întrevederi cu ambasadorul Rusiei la Paris, i-a declarat că, după părerea sa, trebuia neîntârziat să se exercite presiuni asupra României, promițându-i-se Transilvania.

De teama unei adeziuni a României la inamicii puterilor Antantei, S.D. Sazonov l-a autorizat atunci pe ministrul Rusiei la București, domnul Poklevski, să facă guvernului român o propunere în acest sens. „Pentru moment se pare că România, domnul Poklevski, nu tinde spre un asemenea acord.”

Într-adevăr, Brătianu i-a adus la cunoștință că el vedea în oferta puterilor Antantei o mărturie prețioasă a dispozițiilor lor amicale față de România, dar că guvernul pe care îl conducea nu putea, pentru moment, să se lege printr-un asemenea acord; el nu voia totuși să o respingă în întregime, în așteptarea eventualității în care România ar estima ca posibilă modificarea poziției pe care o luase, aceea a unei neutralități absolute.

Să spunem, în plus, că România înțelegea această neutralitate absolută într-un mod puțin aparte. Teritoriul său era în mod constant locul unui trafic de contrabandă de război cu destinația Turcia. Austriecii înșiși se obișnuiseră să vadă în România un aliat îndatoritor și, de exemplu, atunci când au fost forțați de împrejurări, să evacueze Cernăuțiul, ei expediară aproape 300 de vagoane cu alimente peste frontierele românești.

Spre 20 august [1914], informațiile asupra stării de spirit în România deveniră așa de tulburi încât generalissimul, marele duce Nikolai Nikolaevici, ordonă, ca prevedere, pentru orice eventualitate, să i se pregătească un proiect de acoperire, dacă e cazul, pentru ofensiva rusă care se desfășura atunci în Galiția contra unui posibil atac al românilor. În aceste condiții, desfășurarea strategică a armatelor ruse a fost, într-o anumită măsură, generată de necesitatea de a menține în retragere, la extremitatea aripii stângi, puternica Armată 8 a generalului Brusilov. Această armată avea misiunea de a se întoarce, în caz de necesitate, spre sud, cu scopul de a răspunde unui atac al trupelor române.

Pentru a face ca România să-și schimbe hotărârea de a se alia cu Puterile Centrale și pentru a-i face mai dificilă eventuala sa trecere de partea Austriei, marele duce, în scrisorile pe care le-a schimbat cu S.D. Sazonov, a mers până la a accepta ideea ocupării unei părți a Bucovinei de trupele române, inclusiv invazia lor în Transilvania, cu condiția ca să proclame că această ocupație avusese loc la invitația Rusiei. Românii, după știința mea, au respins această propunere.

La jumătatea lunii septembrie, austriecii, care suferiseră o serie de înfrângeri în Galiția, începură să bată în retragere peste San spre Vislok. Este clar că, în acest moment, o intervenție a românilor nu prezenta interes pentru Rusia. Chestiunea fusese condusă fără ei și armata austriacă suferise unul din acele eșecuri de care-și reamintesc cu părere de rău. Dar Rusia nu era singură în ducerea războiului. Aliații săi vedeau în intrarea României în război un mijloc de a antrena Italia și chiar Bulgaria. Acest lucru forță Ministerul rus al Afacerilor Străine să se alăture acestui punct de vedere. România profită de această situație: ea indicase limpede dorința de a primi ca preț al intervenției sale partea din Basarabia care fusese reatașată Rusiei în 1878. Ea uita, în mod intenționat, compensațiile peste Dunăre pe care le primise atunci în schimbul acestei cedări³.

În sfârșit, la 1 octombrie 1914, guvernele rus și român semnau un acord în baza căruia România se angaja să respecte o neutralitate binevoitoare față de Rusia. În schimb, Rusia se obliga să împiedice o terță putere să violeze teritoriul României și recunoștea acesteia dreptul de a anexa ținuturile austro-

³ Prin Tratatul de Pace de la Berlin, semnat la 1/13 iulie 1873 (care a recunoscut independența de stat a României), Dobrogea, străvechi teritoriu românesc, aflat sub stăpânirea otomană de la începutul secolului al XV-lea, a reintrat în componența țării, iar cele trei județe din sudul Basarabiei – Cahul, Ismail și Bolgrad – reintrate prin Tratatul de la Paris din 1856 în componența Moldovei, erau din nou încorporate Rusiei, care stăpânea din 1812 și restul teritoriului dintre Prut și Nistru.

ungare locuite de români, fără să excludă din ele Bucovina⁴.

Prin acest act, Rusia obținea, din punct de vedere militar, o garanție importantă la vest de aripa sa stângă. Pentru puterile Antantei, neutralitatea României, binevoitoare față de aceste puteri, însemna că legătura între Austro-Ungaria, pe de o parte, Bulgaria și Turcia, pe de altă parte, s-ar fi îngreunat și că aprovizionarea Balcanilor, prin contrabanda de război, s-ar fi complicat în aceeași măsură. Mai mult, adversarii Antantei trebuiau să fie privați de posibilitatea de a se bucura de aprovizionare, de pe înflorita piață românească.

Încercarea de a antrena România într-un bloc balcanic, pentru formarea căruia diplomații puterilor Antantei folosiseră câțiva timp toate eforturile lor, nu a avut niciun ecou la București; reușita era cu atât mai dificilă cu cât se cerea României cedarea (sudului – *n.n.*) Dobrogei către Bulgaria. La începutul lui decembrie 1914, guvernul român declară, într-o manieră categorică, că armata sa nu era pregătită și că dificultățile unei campanii de iarnă îl determinau să amâne intrarea României în război până în luna februarie a anului următor.

Dar încă de la începutul lui ianuarie 1915, la Stavka (Marele Cartier General rus – *n.n.*) se primiseră informații potrivit cărora România se angajase într-o manieră foarte deschisă la pregătiri pentru îmbunătățirea situației armatei sale. Ea părea că nu se mai teme deloc că prin aceasta ar îngrijora Austria. În plus, ea se pregătea să primească de la inamicii noștri, într-un răstimp de două luni, în schimbul petrolului, material de război în valoare de peste 60 de milioane de franci. Exista impresia că România deturnase atenția Puterilor Centrale prin declarații liniștitoare conform cărora aceste pregătiri militare nu erau dirijate împotriva lor. Știrile pe care le primeam, de asemenea, cu privire la traficul neîntrerupt al contrabandei de război prin România adevereau această concepție. Concordanța dintre aceste informații îl îngrijoră pe marele duce. El atrase atenția ministrului afacerilor străine asupra conduitei României. Marele duce admitea chiar existența posibilă a unui tratat special cu Austria în virtutea căruia aceasta ar fi putut recunoaște României, ca și Italiei, poate dreptul de a ocupa câteva puncte de pe teritoriul său în schimbul unor compensații viitoare, pe care i le promitea ca preț al neutralității pe care aceste state se angajau să o respecte. Erau puse în evidență, este adevărat, fapte care păreau să contrazică eventualitatea unei treceri a României de partea adversarilor noștri. Astfel, în ianuarie 1915, România ne-a cerut să-i dăm 3 000 de cai. Interogat asupra acestei chestiuni, marele duce își exprimă părerea că nu se putea da satisfacție acestei cereri decât în cazul în care România s-ar alătura definitiv puterilor Antantei. Toate aceste agitații contradictorii cereau în mod imperios ca politica guvernului român să se limpezească. El trebuia să dea cărțile pe față: „Sunteți cu noi sau contra noastră?”

Spre jumătatea lunii aprilie 1915, A.P. Isvolsky, într-o telegramă detaliată pe care o adresa lui S.D. Sazonov și unde îi comunica impresiile sale privitoare la cursul evenimentelor pe frontul occidental și la starea de spirit în Franța, își exprima opinia că în țările occidentale exista convingerea necesității de a se angaja în război noi elemente și acestea nu puteau fi decât Italia și România. Bazându-se pe concesiunile făcute Rusiei asupra chestiunii Strâmtoarelor⁵, opinia publică, după spusele ambasadorului Rusiei la Paris, insista îndeosebi asupra necesității ca Rusia să fie mai conciliantă în discuțiile sale cu aceste puteri.

„În Occident, scria Isvolsky, perspectiva unei a doua campanii de iarnă poate să zdruncine opinia publică și să o conducă la un acces de disperare.”

Călăuzit de aceste considerații, la 3 mai, ministrul rus al afacerilor străine, de acord cu Anglia și Franța, își asumă conducerea unor noi negocieri pentru a determina România să renunțe la neutralitatea sa binevoitoare – pe care, în plus, nu prea o respecta – și să intre în război de partea Aliaților.

Aceste negocieri fură primite în mod favorabil de opinia publică rusă, din considerente psihologice. Armata însăși, care în cursul verii anului 1915 avea să înfrunte atacul forțelor unite austro-

⁴ Se referă la încheierea acordului secret româno-rus din 18 septembrie/1 octombrie 1914, cunoscut și sub numele de „acordul Sazonov-Diamandy”. Prin acest act diplomatic semnat de o mare putere, României i se recunoștea pentru prima dată oficial dreptul de a reuni părțile din Austro-Ungaria locuite de români, atunci când se va considera oportun. Statul român se obliga să păstreze o neutralitate binevoitoare față de Rusia, iar aceasta se obliga să determine guvernele francez și britanic să recunoască acordul încheiat.

⁵ Prin convențiile încheiate între marile puteri după terminarea războaielor balcanice (1912–1913), Rusia a obținut dreptul de a avea acces în strâmtoarele Mării Egee (Bosfor și Dardanele).

germane, împărtășea opinia că intrarea în război a României și a Italiei, pentru a veni în ajutor Rusiei, era o necesitate.

Dar curând s-a dovedit că negocierile cu România vor fi tergiversate, având în vedere pretențiile acesteia. România continua să pună condiții inadmisibile cu privire la hotarele sale viitoare nu numai în Rusia, dar și cu Serbia, în special în Bucovina, în Rutenia (nordul Bucovinei – *n.n.*) și în Banat. Din păcate, aceste tratative au coincis cu abandonarea [fortăreței] Przemysl de către armata rusă. Acest eveniment, a cărui importanță din punct de vedere militar era minimă, fu foarte rău primit în Franța. Ambasadorul Rusiei la Paris, într-o suită de telegrame detaliate, împărtăși lui S.D. Sazonov că francezii fuseseră copleșiți de reocuparea fortăreței Przemysl de către inamic și că insistau din nou, în mod cu totul deosebit, asupra necesității de a atrage România alături de puterile Antantei. Interesul acestei aderări era în egală măsură subliniat la Londra, unde diplomații români se străduiau, în mod firesc din partea lor, să supraestimeze valoarea intrării în război a țării lor.

În cursul acestor zile penibile, în care se făceau presiuni asupra diplomației noastre, adjunctul ministrului afacerilor străine, A.A. Neratov, avu ocazia de a se duce la Stavka. Într-o reuniune la care am asistat și am fost determinat să-mi exprim opinia că intrarea în război a armatei române nu era de natură să modifice situația pe frontul nostru. Mi-am exprimat chiar îndoielile asupra utilității de a atrage de partea noastră state ale căror armate aveau, ca și a noastră, atât de mari necesități de aprovizionare cu material tehnic și muniții.

Nu a revenit acestei reuniuni, care n-avea decât un caracter pregător, sarcina de a lua o decizie. În cele din urmă, i s-a dat României satisfacție completă în legătură cu pretențiile pe care le exprimase, iar S.D. Sazonov a fost constrâns să facă proba celui mai mare spirit de conciliere.

Guvernul de la București ar fi trebuit, astfel, să fie determinat de a da cărțile pe față în mod definitiv. Dar tocmai aici s-a manifestat în maniera cea mai netă ipocrizia politicii românești. Unul dintre oamenii de stat cei mai apreciați din Italia exprima întregul adevăr atunci când spunea – cuvintele au fost transmise prin ambasadorul Rusiei la Roma, M.N. Giers – că el avea convingerea profundă că intrarea României în război nu depindea de satisfacerea revendicărilor sale, cât de situația militară pe frontul din Galiția, vecin cu România.

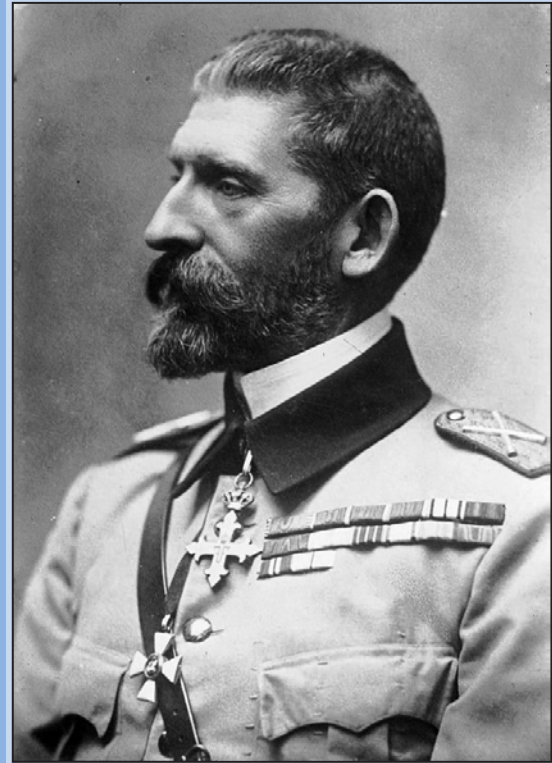
Nimic nu era mai exact. Spre 20 iulie, Brătianu se declara gata să semneze imediat un acord politic și o convenție militară conținând obligația pentru România de a intra în război contra Austriei. Dar, în condițiile întorsăturii luate de evenimentele militare din Galiția și Polonia rusă, guvernul român nu era decis asupra datei intervenției sale. În plus, adăuga Brătianu, în chip de consolare, România trebuia, în orice caz, să înceapă operațiile militare în așa fel încât la primele ninsori, cam la sfârșitul lunii octombrie, trupele sale să fie deja peste Carpați.

Ar fi trebuit să fii extrem de neliniștit și foarte pesimist pentru a consimți la astfel de condiții care dădeau toate avantajele României și îi furnizau un pretext grație căruia intervenția sa, în fapt, putea fi amânată la „calendele grecești”. Cu toate acestea, aliații noștri găsiră, într-un asemenea acord, o latură favorabilă. În primul rând, spuneau ei, România își leagă definitiv soarta sa viitoare de cea a Antantei. În al doilea rând, ea va trebui să pună capăt odată pentru totdeauna traficului de contrabandă de război cu destinația Turcia. Totuși, în cele din urmă, acest acord nu a fost semnat și a trebuit să se aștepte toamna anului 1916, după ce marele duce părăsi Stavka, pentru ca România să intre în război.

Se cunosc rezultatele acestei intervenții. După înfrângerea armatei române de către armatele austro-germane și turcești, Rusia, pentru a salva resturile acestei armate și a acoperi aripa stângă a frontului strategic, a fost obligată să aducă în România aproape un sfert din forțele sale armate. Mai mult, frontul său terestru s-a prelungit cu 500 de kilometri, mergând de atunci până la litoralul Mării Negre. [...]

Regele FERDINAND I al României (1865–1927)

Descendent al unei vechi familii princiere germane, înrudită cu aproape toate familiile domnitoare din Europa, Ferdinand-Victor-Albert Meinrad Hohenzollern s-a născut la 14 august 1865 în castelul Sigmaringen, având ca părinți pe Doña Antonia de Bragança, sora regelui Portugaliei, și prințul Leopold de Hohenzollern, fratele mai mare al regelui Carol I al României.

Ferdinand și-a petrecut primii ani de viață în atmosfera severă impusă familiei de bunicul Carol Anton de Hohenzollern, fost prim-ministru al Prusiei. Cursurile gimnaziale și cele liceale le-a urmat la liceul public din Düsseldorf, iar în anul 1885, după obținerea bacalaureatului, conform uzanțelor, a fost primit cadet în garda prusiană, fiind înscris ca elev la Școala militară din Kassel. În timpul serviciului prestat la Regimentul 1 infanterie de Gardă din Potsdam, viitorul rege al României s-a remarcat prin destoinicie, cu frumoase calități ostășești, fiind și un bun sportiv. Interesat să-și perfecționeze studiile, după doi ani de activitate militară, tânărul prinț a frecventat cursurile universităților din Tübingen și Leipzig, ceea ce i-a permis să aibă întinse cunoștințe datorită unor bogate lecturi

continuate și în anii următori, îndeosebi în economie politică, științe financiare, botanică, istorie și drept roman.

Primul contact al lui Ferdinand cu România s-a petrecut în mai 1881, atunci când și-a însoțit tatăl la serbările organizate la încoronarea unchiului său, Carol I, ca Rege al României. Evenimentul a constituit și un prilej pentru a se discuta problema succesiunii sale la tronul României, avându-se în vedere că regele Carol I nu avea urmași direcți. Așadar, începând din anul 1883, profesorul Vasile D. Păun era atașat pe lângă prințul Ferdinand pentru a veghea la pregătirea viitorului moștenitor al României și a-i da tot sprijinul în învățarea limbii române.

La 14 martie 1889, prințul Ferdinand a fost numit membru de drept al Senatului României, iar patru zile mai târziu a fost promulgat decretul prin care era numit „moștenitor prezumtiv al Coroanei”, cu titlul de „Alteță Regală, principe al României”. În asemenea împrejurări, el sosea oficial în țară la 30 aprilie 1889, fiind întâmpinat, la Vârciorova, de generalul Gheorghe Anghelescu, comandantul Corpului 1 armată, și primind onorurile militare din partea Regimentului 17 Dorobanți „Mehedinți”.

Deși neimplicat direct în activitatea de conducere a statului, în cei douăzeci și cinci de ani ce au urmat până la urcarea sa pe tronul țării adoptive, Ferdinand avea să cunoască și să înțeleagă îndeaproape istoria, cultura și viața poporului român. El s-a străduit permanent să se mențină echidistant în vâltoarea vieții politice românești din acea epocă, deși, prin concepția și sentimentul datoriei față de țară, avea să se apropie mai mult de Ion I.C. Brătianu, căruia, în momentele marilor decizii din 1914–1919, i-a acordat încrederea necesară.

În toți acești ani, în atmosfera de mare austeritate și după eticheta foarte strictă a Casei Regale, impuse de unchiul său, Ferdinand și-a dezvăluit prea puțin din realele sale calități, estompate ulterior, după căsătoria în 1892, de personalitatea puternică a soției sale, prințesa Maria de Saxa-Coburg; atunci când totuși a făcut-o, aceasta s-a petrecut mai ales în mediul militar. Cariera sa în rândul armatei române a fost una normală pentru un succesor la Tron: astfel, după ce la 14 noiembrie 1886 era înscris ca sublocotenent în Regimentul 3 linie din București, la 19 martie 1889 primea tresele de locotenent; o lună mai târziu, la revenirea sa în țară de la studiile efectuate în străinătate, era avansat, la 26 aprilie, în gradul de căpitan. Trei ani mai târziu, la 29 decembrie 1892, înaintat maior, era numit la comanda

Batalionului 2 vânători, unitate în care, din ianuarie 1895, va activa și ca locotenent-colonel. Curând, în luna noiembrie același an, devenea colonel, comandant al Regimentului 4 roșiori. La 8 aprilie 1898, a fost înaintat general de brigadă, apoi la 10 mai 1904, general de divizie, pentru ca la 7 aprilie 1911 să fie primul general de corp de armată din armata română, exercitând, pentru o perioadă, funcția de inspector general al Cavaleriei și apoi de inspector general al Armatei. Pe lângă aceste înalte funcții militare, Ferdinand a fost numit cap onorific al Regimentului 68 infanterie prusian, comandant al Regimentului 1 de gardă pedestră prusian, proprietar al Regimentului 18 infanterie „Vologda” din Rusia, iar în calitate de colonel, proprietar al Regimentului 96 infanterie austro-ungar, prin misiunile întreprinse în diverse țări contribuind la consolidarea prestigiului armatei române și a relațiilor acesteia cu alte armate.

Activitățile militare desfășurate de prințul Ferdinand la diferite eşaloane ale armatei i-au permis să cunoască îndeaproape calitățile ostașului și ale corpului de comandă român, aceasta din urmă îndeosebi după desemnarea sa, în 1911, ca președinte al Comisiei de acordare a gradului de general și de numire a comandanților de regimente dintre ofițerii care treceau probele de conducere la manevrele regale de toamnă. Toate aceste elemente i-au fost de mare folos în timpul campaniei din 1913 de la sud de Dunăre, când a fost numit comandant suprem al armatei de operații care, la 2 iulie 1913, a intervenit în cel de-al Doilea Război Balcanic.

Așa cum am menționat, prințul Ferdinand s-a căsătorit la 10 decembrie 1892, în castelul familiei din Sigmaringen, cu Maria Alexandra Victoria, mare prințesă de Marea Britanie și Irlanda, născută la 17 octombrie 1875, ducesă de Saxonia, fiica ducelui Alfred de Edinburghh și de Saxa Coburg-Gotha (fiul reginei Victoria) și a ducesei Maria Alexandrovna Romanova (fiica țarului Alexandru al II-lea al Rusiei). La 23 ianuarie 1893, a doua zi după ce tânăra pereche a ajuns în țară, s-a oficiat la Mitropolia din București o slujbă specială în prezența împăratului Germaniei și a altor reprezentanți ai caselor regale, precum și a numeroase personalități politice și militare străine și românești. Din căsătoria principelui Ferdinand cu principesa Maria au rezultat șase copii: Carol (3 octombrie 1893), Elisabeta (29 septembrie 1894) – căsătorită cu regele George II al Greciei, Maria (27 decembrie 1899) – căsătorită cu regele Alexandru I al Iugoslaviei, Nicolae (4 august 1903), Ileana (23 decembrie 1908) și Mircea (21 septembrie 1912).

Declanșarea Primului Război Mondial, în vara anului 1914, a constituit o mare problemă de conștiință pentru familia domnitoare a României, care avea încheiate vechi tratate de alianță cu Puterile Centrale, coaliție dominată de Germania, țara de origine a regelui Carol I. Adoptarea de către Consiliul de Coroană din 21 iulie/3 august 1914 a neutralității armate se pare că a grăbit sfârșitul bătrânului suveran la 27 septembrie/10 octombrie 1914.

Urcat pe tronul României, ale cărei destine le va conduce 12 ani și 10 luni, noul monarh avea o situație privilegiată față de predecesorul său pentru că nu era legat prin niciun angajament de Puterile Centrale și sesizase din timp că nici armata, nici opinia publică nu erau favorabile unui război alături de Dubla Monarhie.

Timp de doi ani, România și-a păstrat poziția de neutralitate, cu toate presiunile venite din partea ambelor tabere beligerante. În toată această perioadă, regele Ferdinand s-a arătat preocupat de întărirea armatei și a situației economice a țării, fiind permanent la curent și susținând atitudinea și demersurile Guvernului liberal Ion I.C. Brătianu, care au condus la semnarea Tratatului de alianță și a Convenției militare cu puterile Antantei, la București, la 4/17 august 1916.

Hotărârea a fost anunțată oficial în cadrul Consiliului de Coroană din 14/27 august 1916, România intrând în război pentru eliberarea teritoriilor naționale stăpânite de Austro-Ungaria. După decretarea mobilizării generale a armatei în seara aceleiași zile, regele Ferdinand I a preluat comanda supremă a oștirii, ceea ce confirma, prin fapte, afirmațiile sale de odinioară: „Din momentul când am pus piciorul pe pământul României am devenit român.” Atitudinea hotărâtă a Regelui României a determinat reacția imediată a șefului Casei de Hohenzollern-Sigmaringen, prințul Wilhelm, fratele său mai mare, care l-a renegat public pe Ferdinand și i-a anulat toate drepturile ca membru al acelei Case.

Proclamația către Țară și Ordinul de zi către armată din aceeași zi memorabilă de 14/27 august 1916 dădeau expresie încrederii suveranului în dreptul românilor de ambele părți ale Carpaților de a se

regăsi în una și aceeași patrie, în victoria Armatei. În anii care au urmat, încununați de glorie, dar și de dureroase încercări și sacrificii, Ferdinand a dat dovada unei înalte ținute morale și a unei loialități exemplare față de neamul românesc și față de Aliații săi.

După cum se știe, mersul nefavorabil al operațiilor a făcut ca la 21 noiembrie/4 decembrie 1916, regele Ferdinand I și regina Maria, având inimile copleșite de pierderea fiului lor Mircea, aveau să părăsească Capitala și, la fel cu autoritățile statului și o parte a populației, să se retragă în Moldova, acest bastion al României libere și independente. În acele momente grele pentru țară, Ferdinand I nu a pregetat nicio clipă să meargă în mijlocul ostașilor, să-i îmbărbăteze și să reafirme cu tărie, în fața Camerelor Legiuitoare ale României, întrunite la Iași, încrederea sa, în continuare, în izbânda finală a dreptății. Promisiunea făcută în martie 1917, în fața ostașilor Armatei 2, că se va trece la realizarea unui program de reforme profunde, printre care reforma agrară și votul universal, s-a concretizat prin legile votate de Parlament la 25 mai și 17 iunie 1917, măsuri care au avut un efect catalizator asupra maselor de combatanți în aprigele încleștări din iulie–septembrie de la Mărăști, Mărășești și Oituz, încheiate cu înfrângerea planurilor mașinii de război a Puterilor Centrale.

În primăvara lui 1918, după încheierea armistițiului cu inamicul forțată de evoluția evenimentelor din Rusia, în urma Revoluției din Octombrie 1917, deși armata română nu fusese învinsă pe câmpul de luptă, regele Ferdinand I a fost nevoit să treacă – alături de Țară – prin umilița unei păci înjositoare, semnată la București, la 24 aprilie/7 mai, sub presiunea Puterilor Centrale, de noul Guvern Alexandru Marghiloman. Cu toate insistențele și amenințările făcute asupra sa atât de reprezentanții Berlinului și Vienei, inclusiv de o parte din noii miniștri români, Ferdinand I nu a sancționat „tratatul-diktat”, retrăgându-se într-o rezistență diplomatică demnă la Bicz, pe valea Bistriței. Va reveni la Iași abia în septembrie, când începuse ofensiva victorioasă a Aliaților, pregătind împreună cu Ion I.C. Brătianu, cu generalul Constantin Presan și alte personalități de încredere, ora reluării armelor alături de Antanta.

La 28 octombrie/10 noiembrie 1918, în calitate de șef al armatei, el ordona remobilizarea și reluarea luptei pentru eliberarea teritoriului național.

La 1 decembrie 1918, împreună cu regina Maria, însoțit de generalul Henri Mathias Berthelot, șeful Armatei aliate la Dunăre, el revenea victorios în București, în timp ce la Alba Iulia, Marea Adunare Națională a reprezentanților Transilvaniei, Banatului, Crișanei și Maramureșului hotăra Unirea cu Țara. Astfel, după ce unirea Basarabiei (27 martie/9 aprilie) și actele de unire ale Bucovinei cu România (14/27 octombrie și 15/28 noiembrie) fuseseră îndeplinite prin voința politică a neamului, susținută de brațul încercat al armatei sale, din rândul cărora s-au jertfit peste 1 000 000 de bravi fii și fiice ale neamului românesc, Ferdinand I putea să vadă visul întrupat în realitate: *statul român unitar* era îndeplinit.

Recunoașterea lui internațională prin tratatele încheiate la Paria în 1919–1920 avea să fie, concomitent, apărută împotriva încercărilor de destabilizare și a agresiunilor forțelor bolșevice din Ungaria și din fostul imperiu rus, regele României, numit și „cel leal” de către Aliați, acționând energic pentru promovarea intereselor românești, dar și a valorilor democratice europene. Armata română nu numai că a respins atacurile din lunile aprilie și iulie 1919 ale Armatei Roșii ungare, dar contraatacând viguros, a ocupat la 3–4 august același an Budapesta, sancționând, astfel, atitudinea regimului Republicii Ungare a Sfaturilor de a contesta voința liber exprimată la 1 Decembrie 1918.

Vizita suveranului, în mai 1919, în Transilvania a reprezentat în aceste împrejurări o afirmare a demnității și a drepturilor românești asupra acestei străvechi provincii. Iar încoronarea solemnă din catedrala Sf. Treimi de la Alba Iulia, ca „Rege al tuturor românilor”, trei ani mai târziu, a marcat momentul culminant al operei Suveranului întregitor.

MESAJ DE DESCHIDERE A SESIUNII CORPURILOR LEGIUITOARE

Domnilor senatori,
Domnilor deputați,

Deschizând pentru prima oară sesiunea ordinară a Corpurilor Legiuitoare, gândul meu se

îndreaptă către iubitul meu unchi, a cărui încetare din viață o plângem cu toții.⁶

Prin înțelepciunea, prin virtuțile, prin munca lui neobosită, închinată toată numai binelui obștesc, regele Carol a înscris în istoria neamului nostru una din paginile cele mai glorioase.

În timp de război, el a dus viteaza noastră oștire la isbândă, iar în timp de pace, el a vegheat neobosit și a călăuzit întreaga dezvoltare a statului, ce ne-a îngăduit ca în mai puțin de o jumătate de secol, sub binecuvântata lui domnie, să întemeiem un regat care pășește cu încredere spre îndeplinirea urситеi sale.

Resimțim astăzi, cu atât mai dureros pierderea acestui mare rege, cu cât situația internațională prezintă o neobișnuită gravitate.

Ca să putem trece aceste vremuri grele, avem neapărată nevoie de concursul sincer și de patriotismul luminat al tuturor forțelor națiunii, precum și de unirea sufletească a tuturor.

Domnilor senatori,

Domnilor deputați,

Sunt convins că, pătrunși de însemnătatea situației actuale, nu veți pregeta să dați guvernului meu tot sprijinul cuvenit, ca el să poată aduce la îndeplinire diferitele proiecte de legi cerute de împrejurări, sau menite să îndeestuleze trebuințele armatei, pe care națiunea întreagă o înconjoară cu dragoste și încredere.

Domnilor senatori,

Domnilor deputați,

Înalț către Cel Atotputernic rugile mele, ca să binecuvânteze lucrările Domniilor Voastre și să ocrotească scumpa noastră patrie.

Sesiunea ordinară a Corpurilor Legiuitoare este deschisă.

FERDINAND

Președintele Consiliului de Miniștri și Ministrul de Război, Ion I.C. Brătianu

Ministrul Afacerilor Străine, Em. Porumbaru

Ministrul de Finanțe, E. Costinescu

Ministrul de Interne, V. G. Morțun

Ministrul Agriculturii și Domeniilor, Al. Constantinescu

Ministrul Industriei și Comerțului, Al. G. Radovici

Ministrul Lucrărilor Publice, Dr. C. Angelescu

Ministrul de Justiție, Victor Antonescu

Ministrul Instrucțiunii și Cultelor, I.G. Duca

Nr. 3 561

15 noiembrie 1914, București

Sursa: „Dezbaterile Senatului”, Constituanta, nr. 1 din 19 noiembrie 1914, sedința din 15 noiembrie 1914, p. 1.

MESAJ DE DESCHIDERE A SESIUNII CORPURILOR LEGIUITOARE

Domnilor senatori,

Domnilor deputați,

Sesiunea din anul acesta se deschide în mijlocul aceleiași îngrijorări, ca și cea din anul trecut. Războiul care însângerează lumea împrejurul nostru urmează cu o înverșunare crescândă. Noi state au intrat și ele în luptă, dând astfel conflictului european proporții tot mai întinse.

⁶ Ferdinand I era nepot de frate al regelui Carol I. Întrucât unicul copil al prințului Carol și al Elisabetei, domnița Maria, a încetat din viață la o vârstă fragedă, la 11 octombrie 1880, prințul Carol a solicitat tatălui său, principele Carol Anton de Hohenzollern, o declarație formală conținând acceptul său la o eventuală succesiune la tronul României în conformitate cu prevederile articolelor 82, 83 și 84 din Constituție. După declanșarea Primului Război Mondial, Carol I a fost nevoit să se supună hotărârii Consiliului de Coroană din 21 iulie/3 august 1914, care a votat pentru menținerea neutralității României, ceea ce se pare că i-a grăbit sfârșitul. La 28 septembrie/8 octombrie 1914, toate ziarele românești au anunțat că în dimineața zilei de 27 septembrie/9 octombrie, ora 05.30, Carol I a încetat din viață la castelul Peleş, „în urma unei sincope pricinuite de o miocardită cronică”, astfel ajunge Ferdinand la conducerea României.

Această situație ne impune și mai mult datoria de a uni silințele noastre în vederea apărării marilor interese ale României, ridicându-ne toți cu mintea și cu inima mai presus de orice alte preocupări.

Domnilor senatori,

Domnilor deputați,

În sesiunea ce se deschide astăzi veți avea a vă rosti asupra diferitelor proiecte de legi și de credite pe care guvernul meu vi le va supune spre a putea face față acestor grele împrejurări și nu mă îndoiesc nici de înțelepciunea cu care le veți cerceta, nici de patriotismul luminat cu care le veți asigura sprijinul Domniilor Voastre.

Îndeosebi sunt convins că veți continua a îndeplini nevoile iubitei noastre Armate, care a știut întotdeauna să se arate demnă de dragostea și de încrederea Țării și pe care se întemeiază mai mult ca oricând situația ce se cuvine României.

Domnilor senatori,

Domnilor deputați,

Plin de credință în viitorul scumpei noastre României, rog pe cel Atotputernic să vă binecuvânteze lucrările.

Sesiunea ordinară a Corpurilor legiuitoare este deschisă.

FERDINAND

Președintele Consiliului de Miniștri și Ministrul de Război, Ion I. C. Brătianu

Ministrul Afacerilor Străine, Em. Porumbaru

Ministrul Finanțelor, E. Costinescu

Ministrul de Interne, V. G. Morțun

Ministrul Agriculturii și Domeniilor, Al. Constantinescu

Ministrul Industriei și Comerțului, Al. G. Radovici

Ministrul Lucrărilor Publice, Dr. C. Angelescu

Ministrul Justiției, Victor Antonescu

Ministrul Instrucțiunii și Cultelor, I.G. Duca

Nr. 2 501

15 noiembrie 1915, București

Sursa: „Dezbaterile Senatului”, Constituanta, nr. 1 din 17 noiembrie 1915, ședința din 15 noiembrie 1915, p. 1.

MESAJ DE DESCHIDERE A CORPURILOR LEGIUITOARE

Domnilor senatori,

Domnilor deputați,

Războiul care de mai bine de doi ani însângerează lumea a învederat că Austro-Ungaria, în condițiile ei actuale, nu mai poate dăinui ca factor al echilibrului european.

Pentru a apăra interesele neamului nostru și a-i asigura unitatea și viitorul, România era datoră să intervie.

De aceea, unind soarta ei cu aceea a puterilor prin a căror victorie se va așeza viața europeană pe baza principiilor naționalităților, ea a declarat război Austro-Ungariei⁷.

Germania, Bulgaria și Turcia s-au solidarizat cu monarhia vecină și au îndreptat împotriva noastră eforturile lor cele mai înverșunate.⁸

⁷ La 14/27 august 1916, Consiliul de Coroană al României a hotărât declanșarea stării de război cu Austro-Ungaria. Evidențind cauzele care stăteau la baza acestei hotărâri, președintele Consiliului de Miniștri, Ion I.C. Brătianu, preciza: „Într-o vâltoare ca aceea a actualului război, în care harta lumii se prefăce, o țară ca a noastră, o țară cu aspirațiuni naționale nu poate să rămână neutră până la capăt, fără să-și compromită definitiv tot viitorul. Pe de altă parte, având drept ideal unitatea națională, suntem datori să urmărim realizarea lui. [...] Chiar de ar fi să fim bătuți, prin faptul că patru din cele mai mari puteri ale lumii au recunoscut temeinicia revendicărilor noastre naționale de peste Carpați, cauza românismului va face un pas înainte mai mare și mai însemnat decât oricând.” Vezi *Discursurile lui Ion I.C. Brătianu*, publicate de George Fotino, vol. IV (25 februarie 1913–1 noiembrie 1918), București, 1940, p. 398, 400.

⁸ Germania a declarat război României la 15/28 august 1916, Imperiul Otoman la 16/29 august 1916, iar Bulgaria la 19 august/1 septembrie 1916.

Armata noastră a susținut lupta, în aceste grele împrejurări, cu o vitejie demnă de tradițiunile glorioase ale strămoșilor noștri și care ne îndreptățește să privim viitorul cu desăvârșită încredere.

Domnilor senatori,
Domnilor deputați,

Până acum, războiul ne-a impus jertfe mari și dureroase. Le vom îndura, însă, cu bărbăție, fiindcă păstrăm neștirbită credința în izbânda finală a aliaților noștri și, oricare ar fi greutățile și suferințele, suntem hotărâți să luptăm alături de dânsii cu energie și până la capăt.

Domnilor senatori,
Domnilor deputați,

Guvernul meu va supune deliberării Domniilor Voastre diferitele proiecte de legi, în legătură cu starea de război, precum și creditele cerute de nevoile scumpei noastre Armate.

Nu mă îndoiesc că reprezentanții națiunii vor înlătura orice neînțelegeri, așa încât nu numai în fața țării, dar și în fața străinătății să apară neîndoielnică armonia dintre toți și să dea astfel lumii întregi privescerea solidarității unui popor conștient de însemnătatea vremurilor pe care le trăiește și de menirea lui istorică.

Domnilor senatori,
Domnilor deputați,

Aspirațiunile și jertfele de astăzi mă leagă pe mine și dinastia mea și mai puternic încă de națiunea română, care va găsi pururea în Regele ei pe sprijinitorul și apărătorul drepturilor și năzuințelor sale.

În fața pericolului comun să fim cu toții însuflețiți de patriotismul cel mai călduros, să ne arătăm uniți în simțăminte și în gânduri, să înconjurăm cu dragoste și cu admirație pe soldații noștri care apără pământul strămoșesc încălcat de vrăjmași.

Să spunem țaranului că, luptând pentru unitatea națională, el luptă, totodată, pentru dezrobirea lui politică și economică.

Vitejia lui îi dă drepturi și mai mari asupra pământului pe care îl apără și ne impune mai mult decât oricând datoria ca la sfârșitul războiului să înfăptuim reformele agrare și electorale pe temeiul cărora această Adunare Constituțională a fost aleasă.

Domnilor senatori,
Domnilor deputați,

Să rugăm pe cel Atotputernic să ocrotească România, să aducă la biruință oștirile ei încercate de soartă și, plini de încredere în puterile țării și în viitorul neamului, să strigăm într-un singur glas:

Trăiască viteaza noastră armată!

Trăiască România!

Sesiunea ordinară a Corpurilor Legiuitoare este deschisă.

FERDINAND

Președintele Consiliului de Miniștri și Ministrul Afacerilor Străine, Ion I. C. Brătianu

Ministrul Finanțelor, E. Costinescu

Ministrul de Interne, V. G. Morțun

Ministrul Agriculturii și Domeniilor, Al. Constantinescu

Ministrul Industriei și Comerțului, Al. Radovici

Ministrul Lucrărilor Publice, Dr. C. Angelescu

Ministrul de Justiție, Victor Antonescu

Ministrul Cultelor și Instrucțiunii, I.G. Duca

Ministrul de Război, Vintilă Brătianu

Nr. 3 152

9 decembrie 1916, Iași

Sursa: „Dezbaterile Senatului”, Constituanta, nr 1, din 16 decembrie 1916,

ședința din 9 decembrie 1916, p. 1-2.